

Sygn. akt V CSK 355/18

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa J. S. i R. F.

przeciwko P. M.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 lutego 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 21 marca 2018 r., sygn. akt V ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz każdego z powodów kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset zł) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany P. M. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 marca 2018 r. oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 15 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda J. S. kwotę 69.159,71 zł, a na rzecz powódki R. F. - kwotę 147.153,43 zł, obydwie należności z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 8 stycznia 2016 r., jako cenę nabycia udziałów w nieruchomości.

Sąd ustalił, że w dniu 21 grudnia 2009 r. strony zawarły w formie notarialnej przedwstępną umowę sprzedaży udziałów powodów w nieruchomości położonej w R. przy ul. S. [...]. Pozwany nabył jednak w dniu 14 stycznia 2010 r. jedynie udział powoda wynoszący 5/8 części nieruchomości, po czym zawiadomił powodów, że z uwagi na brak możliwości zaciągnięcia kredytu nie wykona umowy przedwstępnej w pozostałej części. Nie zaakceptował jednak propozycji powoda, który chciał udzielić poręczenia spłaty kredytu. Powodowie wystąpili na drogę sądową o zobowiązanie pozwanego do wykonania w całości umowy przedwstępnej i Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z 20 kwietnia 2011 r., w sprawie II C [...], zobowiązał pozwanego, żeby w terminie dwóch tygodni od prawomocności orzeczenia złożył oświadczenia woli, mocą których kupi od powoda jego udział 1/6 i od powódki jej udział 2/6 części we współwłasności nieruchomości przy ul. S. [...] odpowiednio za cenę 50.000 zł i 100.000 zł. W pozostałej części powództwo – w którym powodowie domagali się także zasądzenia ceny udziałów - zostało oddalone. Sąd Rejonowy w R. postanowieniem z 12 listopada 2014 r., w sprawie z wniosku J. S. z udziałem P. M., (sygn. akt. II Ns [...]), oddalił wniosek o zniesienie współwłasności tej nieruchomości, uznając, że skutkiem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G. z 20 kwietnia 2011 r., który uprawomocnił się 13 grudnia 2011 r., jest przejście udziałów J. S. i R. F. na rzecz P. M., wobec czego nieruchomość nie stanowi już przedmiotu współwłasności. Wyrok ten uprawomocnił się. Pismem z 23 grudnia 2015 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty ceny udziałów z odsetkami, a nie otrzymawszy żądanych należności wystąpili z niniejszym powództwem, które zostało uwzględnione. Sąd uznał, że z upływem dwóch tygodni od uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego w G.

z 20 kwietnia 2011 r., zobowiązującego pozwanego do złożenie oświadczenia woli o nabyciu udziałów za wskazaną w orzeczeniu cenę, udziały powodów we współwłasności nieruchomości przeszły na rzecz pozwanego, po stronie którego powstał obowiązek zapłaty należnej ceny i odsetek za opóźnienie.

Sąd odwoławczy rozpoznający sprawę na skutek apelacji pozwanego podzielił ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy z tym że doprecyzował, iż przedmiotem przedwstępnej umowy sprzedaży z 21 grudnia 2009 r. było zbycie udziałów w dwóch nieruchomościach, a nie w jednej. Nie miało to jednak znaczenia dla istoty rozstrzygnięcia. Sąd wskazał, że w zasadniczym zakresie jest związany wyrokiem wydanym w sprawie o zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia woli i jego konsekwencjami prawnymi. Jeśli natomiast chodzi o zarzut pominięcia dowodu z przesłuchania pozwanego oraz niezastosowania art. 320 k.p.c. uznał, że przeprowadzenie tego dowodu nie było obowiązkowe, skoro istotne okoliczności sprawy zostały wyjaśnione, zaś prowadzenie tego dowodu z urzędu w celu rozważenia podstaw do zastosowania art. 320 k.p.c. nie miało uzasadnienia.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie „przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 320 k.p.c.” Jako naruszone przepisy postępowania skarżący wskazał art. 214 § 1 k.p.c., art. 217 § 2 k.p.c., art. 299 k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 365 § 1 k.p.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...] z jednoczesnym przekazaniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego powodowie wnieśli o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń

wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi wystąpieniem przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. tj. potrzebą dokonania wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, „a to wskutek powoływania się przez sądy na bezwzględną moc prejudycjalnego - wiążącego prawomocnego wyroku w tym samym stosunku prawnym i okolicznościach faktycznych ze wskazaniem, że zasada mocy wiążącej prawomocnego wyroku wprowadzona w art. 365 § 1 k.p.c. powinna być stosowana z pierwszeństwem przed innymi zasadami procesu cywilnego, w tym np. przed zasadą niezawisłości sędziowskiej.” Nadto wskazał na potrzebę jednoznacznego określenia czy stosowanie przepisu art. 320 k.p.c. ma charakter wyjątkowy także wtedy, gdy z okoliczności sprawy wynika, że pozwany wnosi o oddalenie powództwa, a jego sytuacji majątkowej sąd nie obejmuje swoimi ustaleniami faktycznymi, tj. czy sąd jest zobowiązany do ustalania w chwili wyrokowania sytuacji majątkowej i rodzinnej dłużnika - pozwanego.

Potrzeba wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie oznacza sytuację, w której w sprawie znajduje zastosowanie przepis o niejasnej treści, będący źródłem istotnych wątpliwości lub różnic zdań w orzecznictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2018 r., I CSK 685/17, LEX nr 2486160). W przypadku rozbieżności w wykładni przepisów należy wskazać przez przykłady orzecznictwa i wypowiedzi doktryny, na czym polegają wątpliwości interpretacyjne i jakie mają źródło. W skardze kasacyjnej pozwanego nie ma wyraźnego rozdzielenia uzasadnienia podstaw kasacyjnych od uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Brak również wywodu prawnego przedstawiającego rozbieżności w orzecznictwie, czy

też przytoczenia poważnych wątpliwości w stosowaniu wskazanych przepisów. Kwestionując przyjęty przez Sąd Apelacyjny pogląd, zbieżny z wypowiedzianym w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2014 r. (V CSK 203/13), skarżący odwołuje się jedynie do własnego sposobu interpretacji art. 365 § 1 k.p.c., niepopartego żadnym wywodem prawnym, tymczasem orzeczenie przywołane przez Sąd Apelacyjny zawiera analizę dotychczasowego orzecznictwa i pogłębione rozważania o skutkach poszczególnych rozwiązań, zaś przyjęte w nim stanowisko jest wyważone i logiczne, działając na rzecz spójności orzeczeń sądowych.

Sąd drugiej instancji mając na uwadze przesłanki stosowania art. 320 k.p.c., podkreślił, że pozwany, reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, powinien był wykazać fakty uzasadniające zastosowanie tego przepisu, czego nie uczynił. Nie budzi wątpliwości, że Sąd z urzędu nie jest zobowiązany do ustalenia sytuacji majątkowej i rodzinnej strony, podobnie jak co do zasady to nie sąd lecz strona ma obowiązek powoływać fakty i przedstawiać dowody (art. 3, art. 232 k.p.c.) i ją obciążają konsekwencje zaniedbań w tym zakresie (art. 6 k.c.). Zastosowanie art. 320 k.p.c. wykracza poza normalny zakres rozstrzygnięcia i wymaga zazwyczaj udowodnienia okoliczności niekoniecznych do rozstrzygnięcia o samym dochodzonym roszczeniu. Nie mieści się też w żądaniu oddalenia powództwa, które opiera się na kwestionowaniu jego zasadności, a nie podważaniu tylko zasad płatności. Wykazanie przesłanek zastosowania art. 320 k.p.c. ciąży na stronie, która chce skorzystać z możliwości rozłożenia świadczenia na raty. Na marginesie należy jednak zauważyć, że od chwili powstania po stronie pozwanego obowiązku zapłaty upłynął już znaczny okres czasu, pozwany uzyskał od powodów majątek o znacznej wartości i nie wynika z ustaleń, by podjął choćby próbę spłaty ratalnej – co stawia w poważną wątpliwość dopuszczalność zastosowania art. 320 k.p.c.

Skoro wymieniona przez skarżącego podstawa przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzi, a okoliczności sprawy nie wskazują, aby wystąpiły inne przesłanki przedsądu, przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., należało odmówić przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z w zw. z § 2

pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).